

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

dopise in spise na uredništvo. — Lastnik lista: Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z. — Naročnina za celo leto: 2 K 50 vin., za pol leta 1 K 25 vin., v Nemčijo 3 K, v Ameriko 4 K 60 vin. Posamezne številke 8 vin.

Žrtvi demonstracij v Ljubljani!

Rudolf Lunder

Ivan Adamič

V noči 20. septembra 1908 ustreljena Rudolf Lunder in Ivan Adamič na mrtvaškem odru v mrtvašnici pri sv. Krištofu v Ljubljani.

V znamenju poboja.

Zdi se, da ne živimo v kulturni državi, marveč nekje v Afriki, kamor še ni prodrla luč prosvete. Zakaj to, kar se poslednji čas vrši v Avstriji, spominja na predpotopno dobo, ko je bila pest pravica in meč sodnik. Človek se prijemlje za glavo in vpraša, li je resnica, kar vidijo njegove oči, in istina, kar slišijo njegova ušesa? Da resnica je, žalostna resnica. Pobesnele množice drve po ulicah, ženket razbitega stekla dramí temno noč, vmes pa se čujejo streli in kupi mrličev in ranjencev se valjajo v cestnem prahu. Tako se v narodni državi rešuje velike socialne naloge.

Par Slovencev gre v nemški Ptuj, da se posvetujejo o Ciril-Methodovi šolski družbi. Nemški nacijonalec izbuli oči in v hipu, kakor bi vtaknil gorečo bakljo v slamnato streho, je nemški meščanski tabor pokonci. „Nemštvo je v nevarnosti!“ zadoni iz kraja v kraj, od krčme do krčme in že padajo tudi batine po slovenskih glavah, lete pljunki na slovenske žene. Z razbijanjem šip na pljuškem „Narodnem Domu“ meni nemško meščanstvo, da je rešilo čast „svojega naroda“.

Teden pozneje. V ljubljanskem „Mestnem Domu“ protestirajo Slovenci. Mirno in dostojno, kakor se spodobi. Ali le za hip; kajti že trenutek pozneje zažvenketajo šipe in popadajo table, ki so na sumu, da niso Slovincem pravične. Nacijonalna furija zbesni, zvihra v Celje, odtod v Maribor in zopet naprej. Nemški trgovec v Ljubljani čepi na grmadi razbitega stekla, računa škodo in se jezi — Ciril-metodijski skupščinar otipava prizadete mu rane; oba pa se veselita škode, ki sta jo prizadela drug drugemu, in štejeta, koliko sta pridobila vsak za „svoj“ narod.

Za narod?

Narod slovenski od minulih pretepov ne bo imel ne trohice haska. Tudi nemški ne. Narodnostno vprašanje se ne rešuje z razbijanjem šip in ne s tepeži. Če so to pot Nemci prvi začeli, iz tega še ne sledi, da so jih morali posnemati Slovenci, Benja-

nim med avstrijskimi narodi, ki mu vlada daje najbolj črnega kruha. Prezira se nas v uradu in šoli, skratka povsod, kjer ima birokratizem odločilno besedo. A to še ne opravičuje preteklih dogodkov.

Kdo pa je kriv, da je tako? Kdo ne dopušča, da narodi ne pridejo do premirja? V prvi vrsti tisti, ki danes vprizarjajo in na tihem zagovarjajo poulične izgrede. Meščanstvo je krivo vsem narodnostnim zlom. Nemške meščanske stranke preganjajo Čehe, kjer so ti v manjšini, Čehi jim vračajo zopet drugod, vsi skupaj pa tlačijo delavstvo v najlepši slogi. Italijanski delavec je slovenskemu kapitalistu ljubši od slovenskega, če je le cenejši. Delavstvo je to že davno spoznalo, zato se je pa organiziralo mednarodno in medversko; med socialističnimi delavci ni narodnostnih pobojev.

Slovani imajo v parlamentu večino; zakaj tam ne zahtevajo svojih pravic? Zakaj so z Nemci vred glasovali za klerikalnega nemškega predsednika? Slovenski klerikalci in liberalci že leta sem rohne proti „nemčurjem“; zakaj vendar ne odpravijo nemške veleposestniške kurije v kranjskem deželnem zboru? Pa čemu bi povpraševal, ko je odgovor vendar tako jasen: Zato, ker vrana vrani ne izkljuje oči! Kapitalisti vseh narodnosti imajo skupne interese; zato je treba ljudstvo begati s šovinističnimi frazami, da ne dobi časa za razmišljanje ter ne pride do spoznanja. Meščanske stranke rabijo pocestnih rabuk in jim vsaj navidezno pripisujejo večjo važnost, kakor mirnemu in stvarnemu delu v javnih ljudskih zastopih.

„Slovenci, Slovenke!“ kličejo danes po vseh voglih. Kje pa so bili ti klicarji takrat, ko so Slovenci in Slovenke zahtevali volilno pravico za deželni zbor in občinske zastope? Ni jih bilo; kajti takrat jim je bila številna masa delavskih Slovencev in Slovenk samo umazana brezpravna para. „Svoji k svojim!“ kličejo, a iz delavstva so se norčevali, kadar je apeliralo na vsesкупno solidarnost. Kdo se je zmenil za poziv delavstva, ko je pred leti napovedalo bojkot nemškemu Koslerjevemu pivu. Ali se niso takrat največji narodnjaki smejali in kakor nalašč prirejali

veselice pri tem nacionalcu, dočim so lastni „Narodni Dom“ pustili, da so se v njem redile miši in podgame! Ko je tržaško delavstvo demonstriralo za Lloydove kurjače, se ga je psovalo z mularijo! Ljubljanski delavci niso še pozabili, kako se je njihove pohode za volilno pravico primerjalo s pogrebi in tudi ne, kako se jih je ob neki priliki napadlo z barabami.

„Svoji k svojim!“ Da, tudi slovensko delavstvo kliče tako. „Delavec v delavsko organizacijo, konzument v konsumno društvo!“ se je klicalo na nešteti shodih in se še kliče. In, povejte nam, kdo je tisti, ki je skušal to geslo tolmačiti drugače in delavce skušal pripraviti v škodo? Pozivali ste nas na slogo. Na pokopališču je župan Ivan Hribar ob odprtem grobu narodnih žrtev govoril za edinstvo, v istem hipu pa je tudi živinozdravnik c. kr. kmetijske družbe, Adolf Ribnikar, na zakotnem shodu natolceval slovenske socialne demokrate in ustanavljal protidelavsko organizacijo! Tako se po meščanski morali smatra „Svoji k svojim!“ Kolika hinavščina!

Kadar delavstvo demonstrira za večji košek kruha, takrat ni nikogar, ki bi se zavzel zanj. Ko so se vršili protidraginjski shodi, se je to jasno pokazalo. Ob priliki podraženja piva se je reklo: Pa pijte vodo, saj je zdrava! Zagovarjalo se je mesarje, iz delavcev pa norčevalo. Ko so padle žrtve pod svinčenkami vojaških pušk v Graslicah, Trstu, v Pragi, na Dunaju in drugod je zašumelo v meščanskemu gozdu: Socialni demokratje jih imajo na vesti. Pljuvali so na grob februarskih tržaških žrtev...

In sedaj?

V Ljubljani se je završilo grozno dejanje: zažvižgale so krogle skozi zrak in zgodilo se je... Dva mrtveca, osem težko in brez števila lahko ranjenih. Ves svet se zvija v srdu. Ali pa je moglo biti drugače? Ne samo na shodih, marveč tudi v parlamentu so socialni demokratje neštetokrat nastopili zoper militarizem, in kdo je bil, ki se je iz njih norčeval in glasoval zoper njihove predloge? Tisti, ki danes pretakajo hinavske solze nad Ivanom Adamičem in

Rudolfom Lundrom! Po ljubljanskih ulicah je mesarilo in streljalo tisto orožje, za katero so meščanski poslanci dovolili ogromne svote iz žepov onih, ki so bili usodno nedeljo 20. septembra 1908 ranjeni in ubiti. Militarizem je izvršil to, kar je njegov namen. Za njegov čin je odgovorna vlada, pa tudi tisti, ki jo podpirajo.

Delavstvo ne pričakuje rešitve od pobojev, dasi je vajeno, da se mu mesto kruha daje svinca. Odločno obsoja tako izgrede v Ljubljani, kakor one v Ptuj, Mariboru, Celju in drugod. Mirno hoče vršiti svojo socialno nalogo, politiko „v znamenju poboja“ pa prepušča meščanskim strankam.

LISTEK.

Tajnosti španske inkvizicije.

Spisal M. V. de Fereal.

Prvo poglavje.

El Barrio de Triana.

2. nadaljevanje.

Menih-pridigar sede za eno praznih miz na koncu izbe ter pozove tudi svojega spremljevalca, da sede poleg njega.

„Tako,“ zavrne ga neznanec. „Poprej moram še govoriti s Čapo¹⁾“. To rekši pokaže na mlado dekle, stoječe nekaj korakov proč med vrati, v prostor, ki je služil za kuhinjo.

Čapa, sestra krčmarja, je bila mlada rjavopolta Andaluzkinja, napol Hitana ali ciganka, z divnimi nožicami, pokritimi komaj do členka s kratkim svilenim krilom. Dolgi črni lasje so jej padali v dveh gostih kitih doli preko vitkega stasa, pod tilnikom podvezani s širokim narančno-rmenim trakom in pritrjeni z dolgimi iglami, kojih bunčice od jekla so blestele enako žarečim zvezdam.

Neznanec se jej zaupno približa ter jo vpraša kratko in napol glasno:

„Čapa, je li Frasko (Franc) že prišel?“

„Ne še,“ odvrne Andaluzkinja; „ampak dolgo ne more izostati. Poslala sem k njemu svojega brata Koka (Joahima), da mu sporoči, da senora²⁾ Dolores o polnoči zapusti svojo hišo. Frasko se tu sestane z njimi, kakor tudi tisti sveti mož, ki ga bog časti s svojim zaupanjem.“

Pri teh besedah vrže Čapa radoveden pogled na lepo in dostojanstveno lice duhovnikovo.

„On je,“ reče neznanec. „On je zaupnik preslavnega in prečastitega očeta Petra Arbuesa.³⁾ Našel sem ga pred vhodom na trijanski most, kakor mi je bil sporočil njegova eminenca, in zdaj čakava samo še Fraska, da izvedemo naš načrt, če bo namreč senora Dolores ostala pri dani besedi.“

„Ona pride, senor,“⁴⁾ odgovori Čapa. „Jaz sama sem jej vročila pismo njenega zaročenca, ki ga je njegova eminenca za kratek čas dal napisati po Perezu de Savedre⁵⁾.“

„Je-li deklica takoj privolila v sestanek?“ vpraša neznanec, ki ga radi boljšega razumevanja povesti hočemo imenovati za Enrikesa.⁶⁾

„Od začetka se je nekoliko branila,“ pojasnjuje Čapa; „ampak pismo je bilo zelo nujno. Šlo je za življenje njenega zaročenca, in deklica je obljubila vse, kar sem zahtevala od nje. Še drevi pride na določeni kraj. „Bodite uverjeni,“ zatrjuje sestra Kokova, „da sem storila vse, kar je v moji moči, da se je odločila.“

„Hvala bogu!“ vsklikne Enrikes. „Čapa, Ti si prava čarovnica, in pri moji duši, njegova eminenca ni mogla storiti boljšega, ko je za orožje svoje svete in nespremenljive volje izbral Tebe. Ti pač razumeš, Čapa, da naša sveta inkvizicija nima drugega namena, kakor da hudobcu iztrga dušo te devojke na ta način, da prepreči njeno omožitev z don⁷⁾ Estevan de Vargasom, ki je, kakor se govori, sin marana ter vnuk Mavreska⁸⁾.“

„Da, tako je,“ odvrne Čapa ter se prekriža. „Milostivi gospod je svetnik in ne dela nikdar drugače, kakor le za blagor nebes. Ampak ne dolžite me, da sem čarovnica,“ jecila Čapa vsa prestrašena; „taka beseda ne sme priti iz ust služabnika svetega sodišča; kajti ta trditev bi lahko povzročila, da bi mesto nagrade za svoj trud igrala vlogo na prihodnjem avtodafeju, s katerim se bo praznovalo zmage našega preljubljeneega zapovednika kralja Don Karlosa.“

„Umiri se, Čapa; predobra katoličanka si in prezvesta služabnica inkvizicije, da bi

se imela česa bati. V kratkem bomo imeli velik avtodafej. in zagotovim Te, da dobiš najlepši prostor na velikem balkonu glavnega trga, raz katerega boš videla vse krivoverske pse, kako jih bodo pekli.“

„Je to istina?“ vsklikne mlada Andaluzkinja in veselo tleskne z rokama. „Ej, senor Enrikes, pripoveduje se, da bo sežganih več kakor petdeset krivovercev ter da jih je poleg teh še cela vrsta, ki jih hoče njegova eminenca pomilostiti, ako se odvedo grehu in so pripravljeni umreti kot dobri kristjani; ti bodo zadavljeni. predno se jih izroči plamenu.“⁹⁾ Ej, kako bo to lepo! — Kajneda, senor Enrikes, uredili boste tako, da bom lahko vse videla?“

„Prisegam Ti,“ zatrjuje familijar, „v imenu očeta in sina in svetega duha ter z dovoljenjem najsvetejšega inkvizitorja sevilskega. To bo krasno!“ dostavi Enrikes, videč, kako je Hitana navdušena za stvar svetega sodišča.

¹⁾ Chapa (izgovori čapa) je blesteča kovinasta plošča in pomeni toliko, kakor sijajno; prenešeno na mlado deklico, pomeni ta izraz ljubko, živahno, neko bajno lepoto. Ljudstvo se pogosto poslužuje tega izraza. — ²⁾ Senora (senjora) gospodična, gospica. —

³⁾ Peter Arbnës de Epila, španski inkvizitor, rojen l. 1441 v Epili v Aragoniji. Je bil kanonik avguštinskega reda v Saragossi, kjer ga je vrhovni inkvizitor Torquemada imenoval za prvega inkvizitorja. 17. septembra 1485 je padel kot žrtev zarote; umorila sta ga v cerkvi pred oltarjem Ivan de Labadia in Ivan Sperandeo. Papež Aleksander VII. ga je l. 1661 proglasil blaženim. Pij IX. pa (l. 1667) celo za svetnika. — ⁴⁾ Senor (izgovori senjor) gospod. — ⁵⁾ Juan Perez de Saavedra, s pridevkom napadni nuncij, je bil pustolovec, ki je slovel radi spretnosti v ponarejanju najrazličnejših pisav in spisov. S pomočjo nekega jezuita je na Španskem uvedel inkvizicijo in „Družbo Jezusovo,“ za kar so mu služile ponarejene papeške bule (pisma) ter istotako ponarejena pisma Karola V. in princa Filipa, poznejšega kralja Filipa II. Saavedra se ni zadovoljil samo s tem, da je služil interesom inkvizicije, marveč je svojo spretnost uporabljal tudi, da je ponarejal kraljevske nakaznice in terjatve na državo in zasebnike, kar mu je doneslo ogromno premoženje. Inkvizitor Tabera ga je dal aretirati v trenutku, ko je prihajal iz cerkve na otoku Malaga. Obsojen je bil samo na 10 let v galere, dočim se je na tisoče drugih poštenih ljudi dalo sežgati samo zaradi kake malenkostne besede. Sicer je resnica, da je sveto sodišče od delovanja napadnega nuncija imelo mnogo dobička; vpostavljeni

inkvizicijski tribunal, in kar je še več, vse urade in časti, ki jih je Saavedra podelil, je vrhovni inkvizitor potrdil. 19 let pozneje, l. 1562 je Filip II. Saavedra poklical k sebi na dvor, da ga zaposli. Lopov, ki se je sam napravil za škofa, nuncija in legata a latere, je umrl v Madridu l. 1575, zapustivši premoženja 400.000 dukatov. Tako se je na Portugalskem uvedlo „Jezusovo družbo“ in inkvizicijo, dve napravi, ki sta v medsebojnem sovraštvu, brez dvoma zato, ker obe stremite za enim ciljem gospodstva. L' Lorente: Zgodovina inkvizicije. — ⁶⁾ Henriquez, izgovori Henrikes, pomeni Henrik. — ⁷⁾ Don (gospod) je bil na Španskem prvotno naslov kraljev, princev in plemenitašev, danes se ga rabi kot pridevek za vse izobražence. — ⁸⁾ Merrano, prasec. Tako se je v Španiji imenovalo Mavra in Jude, ki so se pokristjanili. — ⁹⁾ Pogosto so se na smrt na grmadi obsojeni s cerkvijo pobotali, to je, priznali so zločine in grozodejstva, ki jih nikdar niso zakrivali. V takih slučajih je inkvizicija obsojencem dodelila milost, da se jih je prej zadavilo in šele potem sežgalo. (Iz spisov inkvizicije.)

Na prvi strani prinašamo sliko žrtev Jernejeve noči (20. septembra) v Ljubljani. — Demonstracije Nemcev proti Slovincem v Ptujju so našle odmeva v — Ljubljani. V Ptujju je državna oblast prepustila vse delo v varstvo napadenih mestni ptujski policiji — v Ljubljani pa je prišlo na ulice c. kr. vojaštvo z nasajenimi bajoneti in z nabasanimi puškami.

Dvoje mrtvih: organizirani strojnik Rudolf Lunder, star 22 let. in pa mladi, komaj 15 letni četrtošolec Ivan Adamič, deset ali več ranjenih, katerih eden ali dva še težko uideta smrti — to je bila posledica prihoda c. kr. vojakov na ulice ljublj. mesta.

Vzdržati se nam je vsake kritike, kajti c. kr. državni pravdnik pazi na vsako najmanjšo besedico, ki bi resnično označila dogodke pred in v Jernejevi noči. Pisali bomo pozneje — ko bodo srca ljudi po širni Sloveniji, posebno še po Ljubljani mirnejša!

„Rdeči Prapor“ je bil trikrat zaporedoma zaplenjen! Drugi listi istotako!

Želeti bi bilo, da bi kri obeh žrtev ne bila zaman preletela, da bi iz zemlje slovenske, ki je bila ž njo namočena, izrasla prava demokratična zavest, ki se ne bo klanjala nobenim predpravicam ne narodov, ne razredov in ne takim in ne enakim dostojanstvenikom!

ZMES.

O izgredih v Ljubljani in njih groznih posledicah poročamo natančneje prihodnjič, radi pomanjkanja prostora v današnji številki.

Opomin vsem tistim, ki dobivajo po pošti naš list, pa še niso plačali naročnine. Kdor ne pošlje sedaj naročnine do konec leta 1908, ne dobi več lista. — Dalje prosimo vse prijatelje našega lista, da se z vso vnemo oprimejo razširitve lista, ker je v vsakem oziru potreba, da pride naš „Naprej“ tudi tja, kjer ga še danes ne poznajo. Na delo!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico prične v mesecu oktobru svoje redno delovanje! Opozarjamo vse delavce na to prepotrebno zadrugo. Pojasnila se dobe v pisarni „Delavske tiskovne družbe v Ljubljani“ na Dunajski cesti št. 20.

Slučaj usode. V soboto 5. septembra je stal pred ljubljanskimi porotniki morilec vipavskega dekana, Viktor Pangerc. Bil je obsojen na smrt na vešalih. Slučaj je hotel, da je morilca zagovarjal znani klerikalec sodni svetnik v p. Ivan P. Vencajz. Če bi bili hudobni, bi lahko rekli: Glejte, klerikalec, in celo voditelj škofove zavarovalnice, pa zagovarja umor! Pa tega ne storimo, ker vemo, da današnji kapitalistični družabni red demoralizira vse. Le s tega stališča se more tolmačiti dejstvo, da je morilca duhovnika zagovarjal klerikalen odvetnik.

Brošura „V DOBI KLERIKALIZMA“ je izšla. Cena 40 v.

Iz Zagorja.

Delavcev jim manjka. Vodstvo rudnika je poslalo uradnika Platzerja v Nemčijo po ljudi. Kakor se sliši, jim ta gospod obeta, da bodo zaslužili po 4—5 kron dnevno. Vprašamo pa slavno vodstvo, kako da nam ne da takega zaslužka? Kako pa, da je bilo pretečeni mesec nekaj rudarjev po 90 vin. do 1 K plačanih? Sploh gre zaslužek zadnji čas zelo nazaj! Zdramite se, rudarji, iz spanja!

Letos se je več hiš sezidalo za stanovanje rudarjev. Kakor se pa čuje, bodo ista

za rudarje, katere pripelje Platzer. Mi pa vprašamo slavno vodstvo, kako da ne dobimo mi novih stanovanj, ki smo že po 10 let tukaj. Mi moramo stanovati v starih luknjah, a za komaj došle se čaka z novim stanovanjem. Gospoda, tako ne pojde dalje!

Zadruga „Delavski Dom“ se je konstituirala. Izvolilo se je načelstvo in nadzorstvo. Pravila pa so se tudi že odposlala na pristojna mesta, da se odobre in vpišejo v združni register! — Delavci, pristopajte za člane!

Pri nas so rokodelski pomočniki, ki se popolnoma nič ne brigajo za izboljšanje svojega položaja. Vsaka stroka ima danes že svojo stanovsko organizacijo, in ko bi se naši pomočniki zavedali, bi lahko pristopili v organizacije, kamor spadajo, saj je vendar okoli 30 pomočnikov raznih obrti. Pomočniki! Delavec spada k delavski stroki in mi se samo čudimo, kako morete Vi, ki ste še bolj izkoriščani kakor drugi delavci, hoditi (brez malih izjem) za gospodi liberalci? Liberalna stranka je vendar kapitalistična stranka, toraj delavstvu sovražna. Dočim so si drugi delavci priborili s pomočjo svojih organizacij skrajšanje delavnega časa, izboljšanje plač i. t. d., imate Vi še danes 13—14 urni delavni čas, kar je itak proti obrtnemu zakonu. Poglejte malo v razne okraje, kjer imajo mizarji, čevljarji i. t. d. svoje organizacije, in videli boste, kakšna plača in kakšen delavni čas je tamkaj. Mi Vam kličemo: vzdramite se in pristopite k svojim stanovskim organizacijam, potem tudi uspeh ne bo izostal. Vsak pomočnik lahko pristopi k ljubljanskim podružnicam. Vpiše se pa lahko prisodri Čobalu.

Požarna bramba. Požarni brambovci se prav pridno vežbajo; imeli so že precej vaj. Želeti je, da bi se to prepotrebno društvo razvijalo in uspevalo. Kakor se sliši, mislijo razni prireditelji nekako jubilejno slavnost. Mi smo pa mnenja, da se v društvo ne sme zanesti nikakšen patriotizem, naj si ta bode te ali one vrste. — Pri ustanovnem shodu se je poudarjalo, da dru-

štvo ne bode paradno, še manj pa patriotično v navadnem zmislu besede. Mi gotovo nimamo nič proti kakšni veselici v prid društva, da bi se pa na ta način gojil kakšni „patriotizem“, smo in bomo odločno proti temu.

Več gasilcev.

Inšpekcija. Od 21. do 28. septembra t. l. sta bila pri nas rudarski nadsvetnik in komisar, ki sta pregledovala tukajšnji rudnik. Začelo se je v kotredežkih rovi. Pri tem smo šele videli, kakšni bi sploh morali biti rovi. Gospod nadsvetnik je našel toliko nesnažnosti, da je moral nekatere paznike kaznovati. Pravzaprav niso pazniki tega krivi; krivo je vodstvo rudnika samo. Na več krajih, kjer se je popreje zmerom delalo na 8 ur, je takoj ukazal, da se mora delati na 6 ur. Zdravju škodljive kraje je pa takoj pustil ustaviti. Tu se je popravljalo, a gospod nadsvetnik ni bil tako nespameten; da bi jim verjel, kajti vedel je dobro, da se je komaj sedaj, ko je on tu, to delalo. Med tem časom, ko sta gospoda pregledovala kotredeške rove, so se rudniški gospodje v Kisovcu tako pripravljali na inšpekcijo, da je bilo joj. Vsako najmanjšo reč se je popravilo. V krajih, kjer so poprej rudarji do kolen po vodi in blatu hodili, so sedaj osnažili in napravili deske. Cela vrsta rudarjev je morala ostati vsak dan na čezurnem delu, da so posnažili in vse v red spravili. Tudi v Kisovcu je skoraj polovico rudarjev, takoj ko je pregledal nadsvetnik rov, moralo začeti na 6 ur delati. Poprej se je vodstvo izgovarjalo, da ni glede vožnje mogoče, sedaj gre pa tudi glede iste čisto dobro. Za sveži zrak se ni živa duša zmenila. Pomanjkanje zraka je bilo toliko, da ni luč gorela in rudar tudi ni dihati mogel. Če se je rudar pritožil, ker je vsled tega malo zaslužil, se mu je pa odgovorilo: „P a delaj in ne leži. Zakaj je pa ta in ta toliko zaslužil?“ Če je potem dotičnik prišel na isti kraj, je postal, akoravno je bil poprej zmerom priden, naenkrat len. V zadnjem času, če ni luč gorela, je naš modri Pič ukazal, da naj si rudarji naroče karbitne svetilke. (Takšna luč namreč gori, če prav človek dihati ne more.) Piču

ni za rudarjeva pljuča nič, on si menda misli: rudar čeprav ne diha, bode že premog kopal. A gospoda nadsvetnik in komisar sta odredila, da v krajih, kjer je slab zrak, se sploh ne sme s karbitno svetilko svetiti. Svetiti se mora s varnostno svetilko, kajti da ne gori, ako je slab zrak: toraj tamkaj rudar tudi delati in dihati ne more. — Ali ste se kaj naučili, gospodje Pič in drugi, od gospoda rudniškega nadsvetnika? Mi rudarji bomo od sedaj zanaprej, ako se ne bode tako postopalo, kakor je gospod svetnik odredil, takoj zahlevali, ta se morajo rovi zopet pregledati. Žal, da imamo še rudarje, ki se tresejo, ako jih vpraša kakšen komisar po eni ali drugi stvari, in se ne upajo povedati, kar jih teži, „kajti potem se bodem pa gospodom zameril!“ Rudar, če iščeš svojih pravic, nosi po koncu glavo, „ponižnika ves svet tepta in za norca ga ima“. — Rudarjem, kateri še niso organizirani, pa svetujemo, pristopite v naše bojno društvo, v našo „Unijo rudarjev“.

Iz Trbovelj.

Naši klerikalci se začenjajo pod vodstvom drž. posl. Benkoviča „organizirati“. Imajo že par društev, zdaj bi si radi sezidali društveni dom. Denarja seveda sami nočejo dati in zato so začeli fehtariti okolu. Podpisali so se na fehtarijske pole gg. Benkovič, kmet Ignacij Stravs, rudar (?) Ivan Brunek, paznik Ivan Zupan, kaplan Lončarič, kmet Grešek, nadpaznik Božič. — No, dober tek!

Delavci imajo svoje organizacije, in te so: „Občno kons. društvo“, „Lastni dom“, „Rudarska Unija“ ter socialno-demokratska delavska stranka.

O razmerah na trboveljski pošti bi se dalo prav veliko pisati. Nered je zelo velik. Čas bi že bil, da bi posegla poštna direkcija vmes ter uredila vse potrebno.

Revirnemu uradu v Celju toplo priporočamo, da se tudi večkrat spomni na Trbovlje ter da pride večkrat inšpicirati naše jame. Našel bo obilo stvari, katere odpraviti je že zadnji čas!

Shod. Dne 20. kimavca se je vršil na vrtu g. I. Božiča velik javni ljudski shod radi volitev volilnih mož v bratovsko skladnico, kojega se je udeležilo najmanj 2000 ljudi. Govorila sta sodr. Čobal in Sitar „o bratovskih skladnicah“. Temeljito sta dokazala, da bratovske skladnice niso nič drugega, nego verige sužnosti, v katere se vkleplje rudarja. Rudarji niso samo pri svojem nevarnem delu najslabše zavarovani delavci, temveč tudi vsled slabo zavarujočih skladnic kar najnesramnejše izkoriščevani. Govornika sta pozvala konečno navzoče na složno delo za organizacijo. Enoglasno je shod odobril kandidate, ki jih je predložila strokovna organizacija.

Volitve volilnih mož v bratovsko skladnico so vspele prav dobro. 68 naših mož je bilo izvoljenih s 1020 glasovi. Klerikalci, reci: „gverkovci“, so „gruntali“, a grozdje je bilo prekislo; mešali so glasove, kar pa še v poštvi ni prišlo. Pazniki, ki vedo, da so nesramnemu izkoriščevanju še bolj podvrženi kakor delavci, so opustili vsako posebno agitacijo ter se popolno nevtravno zadržali. Rudarji, delavci in delavke, tako složno kakor smo glasovali na dan 27. kimavca za organizirane može, tako složno stopimo v vrsto organiziranega ljudstva. Samo le potom dobre strokovne organizacije se bomo otresli neprenesljivih krivic, koje se nam gode pri naših zavarovalnicah in pri našem težavnem delu. Sleherni delavec in delavka, v organizacijo!

Plačilno gibanje v trboveljskem farovžu — kakor se sliši — s trboveljsko rudokopno družbo še ni končano. Dušni pastir nima, kakor v zadnji številki napačno poročano, 1000 do 1200, temveč samo-le 10.000 do 12.000 kron letnih dohodkov. Opozarjamo torej še enkrat vse v tej stroki uslužbene, naj se naše svarilo v zadnji številki „Najpreja“ upošteva.

Krščansko-socialni „Hausmeister“ Zupan, vodja „Čukov“ v Trbovljah, postopa z delavci prav po krščansko. Vsako leto se ponavadi odtegne neoženjenim delavcem po eno krono za popravila stanovanj — (šip,

i. t. d.) ne oziraje se, če je kaj poškodovanega ali nič. V stanovanju fantov v Stari šoli se je ubila ena šipa. Sobarica je šla Zupana opetovano prosit, naj pusti napraviti šipe, katere se plača, a Zupan jo je prav po krščansko napadel. Fantom je pa dejal, da so cigani in barabe i. t. d. Kakor videti: prav krščanska manira! Vendar svetujemo, naj se možic te manire prav kmalu odvadi, inace bomo drugače govorili!

Iz idrijskega okraja.

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Idrija izreka svojo zahvalo gospe Mariji Istenič, posestnici na Jeličnem vrhu, ki je pristopila društvu kot ustanovnica z zneskom 100 K.

Iz rudnika. Nadpaznik Anton Petrič ni le navdušen klerikalec, ampak ima prednost med drugimi pazniki tudi v tem, da zna prav po krščanski modi delavce zasmehovati. Pretečeni mesec se je spravil na nekega rudarja: „Vi ste zamudili en šiht brez dovoljenja, boste kaznovani.“ Delavec je odgovoril: „To je moja stvar.“ Petrič nato: „Saj je naš gospod strašno dober; šenkal je l. Kogej 2 „krank-šihla“, ker je šele potem bolniški list vzel.“ Rudar ga opomni, da to ni gospod šenkal, pač pa je le storil svojo dolžnost. Ker je imenovani na smrt bolan, ni torej po nemarnem šihrov zamudil in gospod tudi iz svojega nič ne da. Petrič: „Ali Vam ne ‚šenka‘, če Vam na akordu prida 2 kroni.“ Rudar ga zopet zavrne, da to ni resnično. K temu komentiramo še toliko, da naj g. Petrič gleda, kaj bo z delavci delal; imamo že več pritožb, iz kojih se bode tega katoliškega človekoljuba pokazalo prav pošteno pred svetom. Toliko za sedaj.

Naši klerikalci so goreči zagovorniki svojih pristašev. V „Slovenskem Narodu“ je nekdo kritiziral razmere na c. kr. pošti v Idriji. Na to piše „Slovenec“ v št. 215 sledeče: „Na ‚Narodovo‘ pisanje le toliko povemo, da bi ravnateljstvo v Trstu že zdavnaj storilo primerne korake, ako bi bilo količikaj nerednosti od strani poštarja.“ „Slovenec“ jo je v tem oziru res dobro pogodil, saj od

človeka, ki je več na lovu kot pa v svojih uradnih urah v uradu, se res ne more zahtevati nerednosti. Ravnateljstvo naj bi se samo prepričalo, kdo opravlja namesto poštarja posle, kadar je na lovu, ali pa na izprehodu, potem bi bilo že zdavnaj moralo storiti potrebne korake. Zagovornik v „Slovenecu“ pa naj vpraša tiste ljudi, ki imajo vsak dan na pošti opraviti, in izvedel bo, kakšne so razmere na pošti napram ljudem. Ni dolgo, ko se je primeril slučaj, da je oseba, ki je kupila karto za vožnjo v Logatec že prejšnji dan, morala iti drugi dan k nogam iz Idrije v Logatec. Prodali so namreč preveč kart, — več kakor se sme ljudij enkrat na voz vzeti. Seveda se bo reklo: to ni krivda poštarja, saj on ne deli kart, ali pa saj ne more vse nadzorovati. No, mi pa že tukaj lahko dokažemo, da je takih razmer kriv vodja pošte. Uslužbenih je na naši pošti 5 oseb in sicer: poštar, ena ekspeditorica, en pomočnik in dva pismonosca. Službo opravljata pa, kadar je največ posla, največkrat ena ali dve osebi. Načelnik je ponavadi na lovu, pismonoši gresta okrog s pismi, ostajata torej še dve moči, ekspeditorica in pomočnik. Ta pa mora včasih g. načelniku doma maline mečkati, ali pa drugo delo opravljati. Da se razmere na pošti ne izpremenijo, kriva je le potrpežljivost tistih ljudi, ki imajo s to pošto vsak dan opraviti in morajo včasih čakati po cele ure, predno se razdelijo paketi. Na pošti, ki ima toliko prometa kakor v Idriji, bi pač morali vsi uslužbenci točno in vestno službo opravljati vsaj tiste ure, ko se paketi sprejemajo in oddajajo. Prva dolžnost pa je načelnikova, da skrbi za take stvari. Pozivljamo torej vse prizadete, da upoštevajo te pritožbe. Da pa našo upravičeno trditev dokažemo, bomo te razmere toliko časa kritizirali, dokler se ne izpremene. Ako pa se bo dobil dopisnik, ki bo hotel g. poštarja zopet zagovarjati, navedli bomo še polno takih slučajev. Govorilo pa se bo o tem še na drugih mestih.

Tudi določenih 15%, ki so se na ukaz c. kr. ministrstva z 1. dec. lanskega leta naprej dovolili, se ne vpoštevajo pri naših urad-

nikih nič več. Tozadevno imamo že precej pritožb. Opominjamo še ostale delavce, kateri so prizadeti na tem, naj prinesejo svoje listke, da se s tem dokaže, kako se izpolnjujejo ukazi c. kr. ministrstva. Prineso naj se v pisarno „Občnega kons. društva“ v Ljubljani.

Ob priliki ljubljanskih demonstracij so postali v našem mestu nekateri tako navdušeni borilci za pravice Slovencev, da so v noči od 22. na 23. pretečega meseca pometali iz hiš raznih obrtnikov napise in namazali zidovje z tinto. Takoj 23. zvečer pa je prišlo v Idrijo 16 orožnikov brez vednosti mestnega županstva. Uganiti ni bilo težko, kdo je to povzročil, ker so se orožniki nastanili v c. kr. erarični hiši, v ravno istih prostorih kakor že parkrat poprej ob delavskih gibanjih. Naša slavna rudniška gospoda ima za te ljudi vedno prostore na najlepšem kraju na razpolago. Delavci pa, ki napravljajo erarju leta in leta velikanske dobičke, pa morajo stanovati po temnih luknjah ali pa bežati ven v oddaljeno okolico. Orožniki niso v Idriji imeli še nikdar posla, ker Idrija je v pretežni večini delavska. Delavci pa niso tako neumni, da bi se dali nahujskati in streljati za kake nacionalne burke. Značilno je le, da ima gospoda tako težko vest, da mora iskati varstvo pod bajoneti. Svetujemo gospodom, naj dajo delavcem pošteno eksistenco, pa se ne bo treba bati nobenih izgrediv. Ako se pa bodo na naš račun po rudniških poslopij orožniki valjali, potem morda kdaj res doživite kake neprijetne čase.

Zastave so razobesili v našem mestu v sožalje ubitim žrtvam barbaričnega militarizma v Ljubljani vse stranke in tudi različni posamezniki, seveda tudi iz različnih razlogov. Poznamo ljudi, ki so razobesili zastave, pa so vzlic temu z dušo in telesom navdušeni za militarizem. Prav gotovo bi tega ne storili, če bi bile te žrtve padle pri demonstracijah za kake gospodarske ali politične pravice delavskega ljudstva, ki bi Slovencem več pomagale za pridobitev svojih pravic kot pa s pobijanjem šip. Res čudne razmere! Naša kritika v zadnji številki „Na-

preja“ ob priliki slavnosti veterancev v Idriji in Spodnji Idriji je grozno razburila duhove, češ, „Vam socialistom je vse napoti; mi pa smo ponosni, da smo bili vojaki.“ Svetujemo jim, naj preštudirajo nasledke militarizma v Ljubljani in, ako niso popolnoma že mračnega duha, bodo videli, proti komu je militarizem naperjen, ali je proti zunanjemu sovražniku ali proti tistemu ljudstvu, ki ga s svojimi krvavimi žulji vzdržuje. Povejte nam, ali Vas ni sram biti ponosnim na barbarizem, ki brez vsakega povoda pobija ljudi.

Iz Spodnje Idrije. Ko se je pri nas razpravljalo o zidanju nove šole, se je reklo tudi, da se razširi tako, da bo tudi en razred več. Danes pa ni o tem ne duha ne sluha. Mi krvavo potrebujemo še enega razreda. Otrok je pri nas in v naši okolici polno, ki morajo hoditi po cele ure daleč. Imamo pa tudi premalo šolskih moči. Sedanji g. učitelj ima poleg svojega poklica, še službo občinskega tajnika in organista. Ob priliki slavnostnega otvorjenja nove ljudske šole, dne 20. sept., smo slišali razne slavnostne govore, le o razširjenju šolskega pouka nismo nič slišali, akoravno smo prepričani, da je to večje važnosti za našo mladino kot pa vse druge ceremonije. Čuli smo, da so bili naši gasilci povabljeni od okrajnega šolskega sveta, naj bi uniformirani sodelovali pri slavnosti. Gasilci pa, zavedajoči se svojega poklica, se niso hoteli oficijelno udeležiti slavnosti. Seveda ni bilo to par klerikalno-mislečim kolegom po volji, ali naši gasilci so v večini protiklerikalni, kar je le dokaz, da so se začeli zavedati svoje časti in ljudskih teženj po duhu časa.

Še iz Spodnje Idrije. Pri nas imamo liberalnega župana Kendo, ki voli pri volitvah vedno liberalno. Posebno je bil navdušen agrarec pri zadnjih deželnozborskih volitvah. Povedal je marsikomu kako pošteno. Zadnji čas pa čujemo, da je postal klerikalec, vpisal se je menda v klerikalno društvo, ako ne tudi k čukom. Seveda se od moža, ki ima naročeno samo klerikalno časopisje „Domoljuba“, „Našo moč“ in

podobno, ne more pričakovati drugega. Le radovedni smo, kaj bo rekel bivši liberalni kandidat Gruden, da se mu kolegi kar čez noč izpreminjajo.

Občinske seje so tudi v Spodnji Idriji vedno tajne. Ljudstvo ne sme vedeti, kaj se razpravlja. Tako ne sme iti več naprej!

V Idriji se otvori prvi diskuzijski večer v soboto, 3. oktobra ob 1/2 9. uri zvečer z vspešdom: Priroda in kultura. Predava dr. Lončar. Na to znamenito predavanje se vabijo člani in somišljeniki k mnogobrojni udeležbi.

O sklepih našega občinskega odbora ni ne sluha in ne duha. Že 6. avgusta se je sklenilo v občinski seji, da se nastavi maksimalne cene mesa. Tudi tozadevna komisija se je izvolila, ki pa do danes ni imela še nobene seje. Ali bi ne bilo dobro pri prvi javni seji poprašati o teh zadržkih?

Osvald se boji. Ko so prišli orožniki v Idrijo, popraševali so se ljudje, kaj to pomeni. Klerikalci pa so ponosno dejali: g. Osvalda bode varovali, ker je preprečil, da se ne sme čitalnico zidati. Osvald je res velika in vplivna državna oseba, da kar po 16 orožnikov pride za njegovo varnost.

Pozor, člani. Strankarski davek se pobira vsako soboto zvečer in v nedeljo od 1/2 9. ure naprej. Odbor.

Strah pred nami. Akoravno imajo tukajšnji liberalci in klerikalci polna usta narodnega šovinizma, se vendar niso upali sklicati protestne občinske seje. Medtem ko je veliko občin sklepalo razne resolucije glede ljubljanskih dogodkov, so tukajšnji gospodje liberalci in klerikalci spali. Menda se boje zameriti vodstvu rudnika in drugim. Ponosno hoditi je lahko, a nastopiti, ko pride čas, je težko.

Iz žirovskega kraja.

Pretečeni mesec so zopet osrečevali naše volilce po Žirovski dolini gg. Žitnik, Lavrenčič et Comp. Lavrenčič se je prišel menda informirat, kaj je bil na javnem shodu pri Tinetu obljubil volilcem. Mož je potemtakem že vse pozabil. Tudi njega visokost nadškof iz Ljubljane je prišel pretečeni

mesec k nam Pridigal je o časopisu „Svobodna Misel“ jako zanimive stvari, kar je dokaz, da je to za našo faro jako zanimiv list, ker se tako visok gospod bavi z njim.

Predavanje. Dne 11. oktobra ob 1. uri pop. se vrši v Sokolskem domu v Stari vasi javno predavanje z vspešdom: Od fevdalizma preko liberalizma do socializma. Predava g. dr. Lončar.

Iz ljubljanske okolice.

Dr. Mauring zoper učitelje. Na lgu nad Ljubljano pase duše neki dr. Mauring, o katerem ve že vsak otrok v Ljubljani in daleč naokrog, da je večkrat pijan kakor trezen. Ni še dolgo, ko je pijan kot konoplja letal po ljubljanskih ulicah, vpil kakor jesihar in med otroke, ki so kar v trumah drli za njim, metal krajcarje, fige in rožiče. Tudi ni nobena tajnost, da živi Mauring v večnem prepiru s kmeti, je bil neštetokrat obsojen in imel opravka celo radi krive pri-sege. Dr. Mauringa naj bi si njegovi so-bratje vzeli za zgled, kako duhovnik ne sme živeti. In ta človek ki je že sto in stokrat osramotil duhovski stan, se je predrznil ter denunciral učitelje ter jim bral molitvice, kakšni da morajo biti. Na občnem zboru „Kmečke zveze za ljubljansko okolico“, ki se je vršil v nedeljo 6. septembra v prostorih „Krščansko-socialne zveze“, je namreč opozarjal na obnašanje nekaterih učiteljev, ki baje ne izvršujejo svojih dolžnosti, ampak so bolj podobni špijonom itd. Že ver-jamemo, da dr. Mauringu ni ljubo, če se ga tupa-tam, kakor pač zasluži, malo okrc-a. Si-cer je pa ta pop nekoč celo trnovskega ka-plana Viktorja Köchlerja javno na ulici napa-del, češ, da ga toži pri škofu. Ni naša na-loga, zagovarjati ti bera-l-nih učiteljev, ampak slabo bi bilo, če bi bili ljudje kakor Mauring vodniki in vzgojevatelji naroda.

Iz Litije.

Tudi pri nas ljudem list „Naprej“ zelo ugaja. Kar posojevati ga moram vsem so-sedom. Veseli me, da ga ljudje tako radi bero. Upam, da se bodo tudi kmalu vsi tisti naročili na list. Le v tej smeri ga pi-

šite naprej, pa bo list velike koristi za naše ljudstvo.

V Šmartnem pri Litji seka mesar Kožuh boljše meso po 96 vin. kilogram, slabše pa po 88 vin. Prišlo je temu takole: šmartinski možje so imeli nedavno sejo radi znižanja cen mesu in koncem seje so rekli: naj se mesarji sami pomenijo, kolikor bo ceneje. In g. Kožuh je naredil gori omenjene cene. Posledica se je pokazala, da prihodnjo nedeljo mesar Robavs ni nič več mesa prodal kot eno kilo in pol. Nato sta se zmenila mesarja Robavs in Stauf, da bodeta dala prvi 1000 kron, drugi 500 kron, če pojde g. Kožuh iz Šmartna. — Pred nekim časom je pisal „Domoljub“: Kožuh je tujec —; no, naj bo, kar hoče, Šmarčanom je pa vendar oči odprl.

O razmerah v Litiji in Šmartnem bomo še večkrat pisali. Zlasti o razmerah v predilnici in pri tukajšnjem strojarju. No, za enkrat naj bo ta začetek.

(Op. ured. Veselilo nas bo vse, kar bode napisali!)

Z Jesenic.

Razmere po Jesenicah in Savi so take, da je res skrajno potrebno, da se delavstvo kar najboljšo organizira. Delavstvo mora skupaj držati, če hoče priti do tiste veljave, ki mu gre. Tovarniške delavce opozarjamo zato, naj se priklope vsi h kovinarski organizaciji, železničarske pa opozarjamo na železničarsko. Ako bo delavstvo skupno in združeno, potem bo boljše v naši občini. Danes nas odira in izkorišča, kdor more. Tovarna, železnica, trgovci, obrtniki, hišniki . . . Nikjer drugje pa ni pomoči, kot pri nas samih. Sotrpini, spreglejte in združimo se v čvrsto armado potom organizacije.

Ljubezen do bližnjega. Pod tem naslovom smo v predzadnji številki „Napreja“ prinesli vest, kako se je z delavsko ženo delalo na Planini, ko je nabirala jagode oz. maline. Več ljudij je bilo razburjenih radi tega. Informirali smo se o celi stvari še enkrat, in resnica je ostala resnica! Naše poročilo je bilo povsem resnično. „Naša Moč“ oz. „Naša Laž“ piše, da je bil

krivec liberalec. Pozivljamo „Našo Moč“ naj pove z imenom, koga misli ona? Potem bomo še dalje govorili! — Pisali bomo tudi o nekem Adamiču, ki se je napram otrokom enako ponašal!

Na Savi imamo mesarja, po imenu Andreja Hermana, ki tako nečuvveno ravna z ljudmi, da ne moremo več molčati. Pri sedanji nizki ceni živine prodaja meso tako kot nekdanj. Odjenjal ni niti za en vinar pri kili. Če mu kakšna žena kaj reče glede kakovosti mesa, je ves po koncu in se tako razsrdi, da mu kar izstopijo oči in da je ves penast. Začne seveda preklinjati in zmerjati. Ošteje tudi vsako delavsko žensko, ki ne vzame prav ponižno njegovega materiala in ki hitro ne odide iz njegove mesnice. Neka delavska žena mu je prigovarjala radi slabega mesa, a naletela je na pravega! Zadrhl se je ošabnež nad njo: Raje vidim, da te ni nič več v mojo mesnico — kaj, radi enega ferkeljca ti bom dejal boljše blago — za vas delavce je še to predobro; žgance jejte, to je za vas. — Delavci na Savi! Ali naj trpimo surovosti tega ošabneža še dalje?! Na Savo je prišel kot reven pomočnik, ako zdaj s tisočaki razpolaga, jih ima le od delavcev! — Kje pa je občina? Zakaj se nič ne gane pridni gosp. gerent!

Iz Tržiča.

Delavcem-tovarišem v pomislek. Ali se kdo briga za delavca? Ali je komu mar, če je delavec lačen, če mu manjka obleka ali če ima slabo stanovanje? Kdaj je še koga vprašal kapitalist-delodajalec: ali imaš dosti? Nikoli nobenega. S težkim delom in z velikim naporom si mora trpiti služiti svoj borni kruh. In sam si mora poskušati pomagati! Razume se samo-obsebi, da en sam nič ne opravi, da je treba združitve in sloge. „Organizacija“ je združeno delavstvo. Zato je treba v Tržiču organizacije in sicer dobre organizacije, kar se pravi: v Tržiču se mora delavstvo dobro in trdno združiti. Delavci-čevljarji v organizacijo čevljarjev, delavci-predilničarji v organizacijo predilničarjev i. t. d. Kakor se

povsod druge delavci združujejo, moramo se tudi v Trziču. Res je, da imamo veliko zaprek. Na eni strani vpije žena, ki so jo klerikalci (ki so poznato veliki sovražniki delavcev) nahuškali, da pozablja, da je lačna —: mož, beži proč od socialdemokratov, ki so hudiču zapisani, ki ne verjejo v Kristusa boga i. t. d. Res je, da skušajo klerikalci na vse načine ljudem zabraniti pot v organizacijo; naravno, ker jim ni prav, da bi se ljudem boljše godilo. Na drugi strani pa stoji kapitalist...

Drage žene in matere! Ne verujte klerikalcem od tehanta do Papova, da so to naši prijatelji! Ne verujte jim, da nam organizacija škoduje. Na naših shodih se ne govori o veri ali o bogu, ampak se govori o bednem delavskem položaju in o krivicah, ki se gode delavcem. Na naših shodih se razpravlja o draginji in o vzrokih draginje — mi se razgovarjamo o tem: zakaj se enim brez dela izborna godi, drugim pa pri težkem delu slabo.

Nikar se ne poučujte o organizaciji delavcev pri kapitalistih, in nikar ne iščite pojasnil o socialistih pri — klerikalnih sovražnikih!

V nedeljo bodo v Trziču društveni shodi. Natančno povedo zaupniki!

Nekaj nad **polmilion**a delavcev je v Avstriji že organiziranih — če ti izprevidijo potrebo in koristi organizacije, potem bo tudi za Trzič dobro!

Delavci! V organizacijo, v strokovne podružnice velikih central! Ženam pa dopovedajte, da so na napačni poti, če verjamejo tistim, ki se zanje le takrat brigajo, ko jim mole puščico pod nos!

Priporočamo brošure:

„**Nevarni socializem.**“

Spisal Etbin Kristan. Cena 30 vinarjev.

„**V dobi klerikalizma.**“

Spisal Liberatus. Cena 40 vinarjev.

„**Primož Trubar in slovensko ljudstvo.**“

Spisal E. K. Cena 8 vinarjev.

„**Strahovi.**“

Spisal Etbin Kristan. Cena 30 vinarjev.

Vse te in druge brošure se dobe v „**Delavski tiskovni družbi**“ v Ljubljani.

Dva učenca

za sedlarsko obrt sprejme takoj v učenje

Matevž Šmid

sedlarski mojster v Idriji št. 318.

Vabilo

na

VESELICO

katero priredi

„g. Šabečev klub“ v nedeljo, dne 18. oktobra
v pivovarni pri „Črnem Orlu“ v Idriji.

Sporod na plakatih.

Posebna vabila se ne bodo razdajala.

Kašelj.

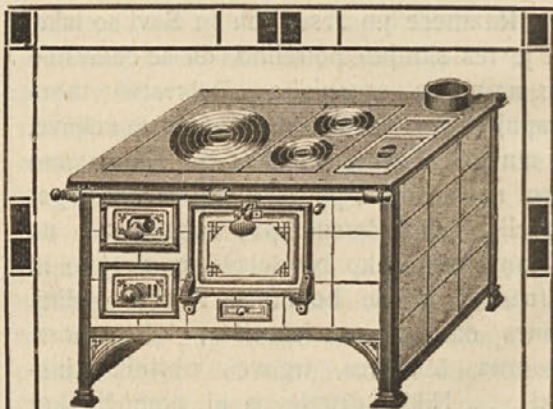
Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko „Tri jelke“. — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Štedilnike

priporoča

Valentin Lapajne

„pri Tinčetu“

v IDRIJI :: pred šolo.